

Aan:
R. Dercksen

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

DATUM 1-10-2019
NUMMER 81F8E082
UW BRIEF VAN 3-9-2019
UW NUMMER 81F85FA7
BIJLAGE 2

DOMEIN LFO
REFERENTIE Jan Zuidema
DOORKIESNUMMER +31 6 2112 4552
E-MAILADRES Jan@investutrecht.com
ONDERWERP BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE VRAGEN
China-missie november 2019

Geachte heer Dercksen,

Vooraf

Tijdens de Statenvergadering van 25 september jl. heeft PS een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen deze missie te evalueren en die uitkomsten te betrekken bij het voorbereiden voor een breder te voeren debat in PS over de vriendschapsrelatie met Guangdong in het bijzonder en het zakendoen met China in het algemeen.

Beantwoording statenvragen

1. Helaas lijkt het kopje "duurzaamheid" te zijn weggefallen. Hoe groot is de carbon footprint van deze reis en hoe verhoudt zich dat tot de oproepen aan gewone mensen om hun gedrag aan te passen, vliegtax in te voeren etc.?

Antwoord: In tegenstelling tot bij een Statenvoorstel is het kopje duurzaamheid geen onderdeel van de template van een Statenbrief. Mocht de PVV dit willen wijzigen dan kunnen zij een verzoek hiertoe indienen bij de griffie. Die beheert de template.

Onder het kopje "duurzaamheid", als dat in het template zou zijn opgenomen, kunnen we melden dat een retourvlucht Amsterdam - Hong Kong 4,86 ton CO₂-uitstoot per persoon veroorzaakt (berekend met website greentripper.org). De schadelijke effecten van deze uitstoot zijn afgewogen tegen de verwachte positieve economische effecten. Vanuit de drie personen die namens de provincie aan de reis deelnemen, zal CO₂-uitstoot worden gecompenseerd.

2. In hoeverre verhoudt deze vliegreis zich tot de gesprekken die u met andere overheden voert of gaat voeren over de luchtvaart en dan met name Schiphol?

Antwoord: Gesprekken die wij met andere overheden (Rijk en gemeenten) voeren, gaan over:

- de herverdeling van het luchtruim over de luchthavens.
- aan- en uitvliegroutes die de luchthavens gebruiken, waarbij het bewaken van de kwaliteit van de leefomgeving (geluid, luchtkwaliteit) uitgangspunt is.

- participeren in de lange termijn visie op luchtvaart, Luchtvaartnota 2020-2050; waarin antwoord op de vraag wordt gevonden hoe de luchtvaart zich kan ontwikkelen in balans met andere belangen zoals veiligheid, duurzaamheid en leefbaarheid.

Deze overleggen staan los van de afwegingen die worden gemaakt bij het plannen van intercontinentale reizen. De deelname van de provincie aan overleggen om de (milieu)hinder van Schiphol te beperken betekent niet dat de provincie de noodzaak tot (vlieger)reizen ontkent of nimmer zelf voelt.

3. China staat er om bekend zich weinig gelegen te laten liggen aan intellectueel eigendom. In hoeverre is dit een onderwerp van gesprek en bent u bereid om dit tot onderwerp van gesprek te verheffen? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid om de bescherming van Nederlands intellectueel eigendom speerpunt van beleid te maken en daartoe geen compromissen te sluiten? Zo nee, waarom niet?

4. Bent u bereid de Chinezen op te roepen een einde te maken aan oneerlijke concurrentie, daar de Chinese overheid bepaalde bedrijfstakken subsidieert?

5. China heeft nagenoeg elke vorm van privacy bij het grof vuil gezet en de vrijheid van meningsuiting is volledig uit deze communistische Maoïstische staat verbannen. Is het nog wel van deze tijd om met een dergelijk land de economische betrekkingen aan te halen? Zou het niet verstandiger zijn om andere handelspartners te zoeken in overleg met het Rijk? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3-5: China is politiek gezien een communistische eenpartijstaat. Het economische systeem van China heeft daarentegen sterk kapitalistische kenmerken, maar dan wel met centrale sturing. China volgt een duaal model. Nederland (NFIA, RVO, BuZa, EZ) is volcontinuë op zoek naar geschikte handelspartners. China is daarbij cruciaal, niet alleen omdat het de tweede economie ter wereld is maar ook omdat China de klimaat doelstellingen onderschrijft en op dit gebied ook veel innovatie aanjaagt, innovatie die zich richt op minder uitstoot, elektrificatie van vervoer en daarmee het verlagen van de CO2 footprint. Lokale omstandigheden maken het ontwikkelen van nieuwe handelsrelaties niet eenvoudig vanuit een enkele partij te sturen. PU conformeert zich aan het Rijksbeleid in deze, wij verwijzen graag door naar de kamerbrief over de China-strategie. Daarin worden onderwerpen behandeld als oneerlijke concurrentie, veiligheid e.d. Het kabinet wil gezien de krachtsverhoudingen graag de China strategie op Europees niveau aankaarten bij China. Een regionale aanpak van deze mondiale zaak lijkt niet erg effectief.

Kamerbrief China-Strategie (brief n.a.v. Beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans' d.d. 15 mei 2019), hoofdlijn:

China speelt een steeds grotere rol op het wereldtoneel. Het is uitgegroeid tot de tweede economie ter wereld en een belangrijke technologische speler. China manifesteert zich op alle terreinen van de internationale orde op een zelfverzekerde en ambitieuze manier. De ontwikkelingen in China raken ook Nederland en vragen om een nieuwe balans in de relatie met China.

Het kabinet is constructief-kritisch ten aanzien van China. Het wil op basis van gedeelde belangen met China samenwerken, met oog voor ideologische verschillen. Het kabinet staat pal voor (het beschermen van) de Nederlandse rechtsstaat, onze open samenleving en economie en onze veiligheid.

Het is logisch dat China zijn plek in de wereld inneemt, maar het kabinet vindt dat dit op een eerlijke manier, op een gelijk speelveld en volgens internationaal afgesproken regels zou moeten gebeuren. Nederland wil samenwerken met China op thema's als klimaatverandering en energie, SDG's, epidemiebestrijding, circulaire economie en verduurzaming, ouderenzorg, landbouw/voedsel en logistiek/transport. Maar we moeten ook oog hebben voor bijvoorbeeld (economische) veiligheid, cyberspionage, beïnvloeding en onze normen en waarden. Kortom het kabinet wil kansen grijpen waar het kan, maar ook beschermen waar het moet.

6. China investeert fors in Afrika met tot doel zoveel mogelijk grondstoffen importeren en invloed kopen. Daarbij laat het zich niets gelegen liggen aan ecologie of mensenrechten. Berucht zijn de kobaltimporten uit Kongo, niet in de laatste plaats ten behoeve van batterijen voor elektrische auto's, waar kindsclaven massaal worden ingezet. Is het nog wel van deze tijd om met een dergelijk land de economische betrekkingen aan te halen? Zou het niet verstandiger zijn om andere handelspartners te zoeken in overleg met het Rijk? Zo nee, waarom niet?

Antwoord: China is de op een na grootste economie ter wereld. Hoewel er zeker vragen te stellen zijn over ecologie en mensenrechten in het economisch verkeer, zijn dit maar deels vragen die effectief kunnen worden opgelost op provinciaal niveau. Hier ligt eerder een taak op mondiaal, Europees of desnoods nationaal niveau, al is de vraag te stellen of Nederland groot genoeg is om dit op te lossen.

7. In tal van sectoren is er in Nederland gebrek aan arbeidskrachten. In hoeverre is het zinvol om Chinese bedrijven naar Nederland te lokken als er geen arbeidskrachten voor het desbetreffende werk beschikbaar is? Dat leidt dan alleen maar tot nog meer druk op de arbeidsmarkt, de vervoersintensiteit, de natuur, de woningmarkt etc. En speciaal voor u: het leidt tot meer CO2-uitstoot. Of maakt dat nu even niets uit wellicht?

Bent u bereid om vooraf in kaart te brengen welk arbeidspotentieel wel beschikbaar is en slechts daarop te focussen bij het bezoek in China? Zo nee, waarom niet.

Antwoord: De werkgelegenheid in Nederland is de afgelopen jaren sterk gestegen en de werkloosheid is daarmee lager dan voorheen. Dat dit nu zo is, maakt het nog niet vanzelfsprekend dat het altijd zo blijft.

Het is niet mogelijk om investeringen in die mate te sturen dat er enkel wordt aangesloten op het beschikbare arbeidspotentieel, al hebben we wel een zekere selectiviteit in onze ondersteuningsinzet. Het is de strategie van Team Trade & Invest Utrecht Region om alleen actief die bedrijven binnen te halen die passen bij ons profiel en die de regionaal economische agenda en onze economische structuur versterken.

8. In hoeverre bent u bereid de demonstranten in Hong Kong een hart onder de riem te steken door hun legitieme eisen bij het bezoek onder de aandacht te brengen en de Chinese overheid op te roepen de vrijheid van de inwoners van Hong Kong te garanderen?

Antwoord: De minister van Buitenlandse Zaken heeft in zijn recente kamerbrief over zijn China-reis de situatie in Hongkong en de vrijheid van religie aangekaart bij zijn Chinese collega. De demonstranten in Hongkong zijn eerder onderwerp van gesprek op landelijk politiek niveau dan op economisch provinciaal niveau.

Mensenrechten zijn te onderscheiden in deelgebieden zoals politieke mensenrechten, duurzaamheid (recht op schone lucht), rechten op onderwijs, op arbeid, etc. De politieke mensenrechten in China worden grotendeels bepaald in de hoofdstad Beijing. Ook in Nederland zijn buitenlandse mensenrechten onderwerp van het landelijke beleid. Dat neemt niet weg dat het een onderwerp is dat ook door de provincie Utrecht wordt aangekaart, daar waar het gepast is. Het bevorderen van bijvoorbeeld duurzaamheid en het recht op onderwijs en arbeid komen in onze zusterrelatie en tijdens missies uitgebreid aan bod.

Zo heeft het thema van de game jam in Guangdong ('Arbeid in relatie tot mensen met een afstand tot arbeidsmarkt') geleid tot meer bewustwording op dit onderwerp. Een andere voorbeeld is de ambtelijke landbouwdelegatie uit Guangdong die kwam leren over duurzaamheid in de landbouw. Op deze manier brengen wij passende thema's aan de orde op plekken waar deze het meeste effect hebben.

9. In de The New York Times schrijft columnist Roger Cohen over het gevaar dan China in zich draagt. <https://www.nytimes.com/2019/08/30/opinion/trump-china-trade-war.html>

(H)erkent u deze gevaren en bent u bereid om deze handelsrelatie met China in overleg met het Rijk zo spoedig mogelijk te herzien?

Antwoord: Zoals u in motie 56 heeft opgeroepen, zullen wij onze handelsrelatie met China evalueren. Hierbij zullen we het Rijk betrekken.

Hoogachtend,

Gedeputeerde staten van Utrecht,

Voorzitter,

Secretaris,

Ministerie van Buitenlandse Zaken

[Afzender]
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BZDOC-862951451-96

Datum 15 mei 2019
Betreft Beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans'

Bijlage(n)
1

Geachte voorzitter,

In navolging van de motie van het lid Becker c.s. met het verzoek een Chinastrategie op te stellen (Kamerstuk 33 694, nr. 16) stuur ik u hierbij mede namens de andere leden van het kabinet de beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans'. De motie verzoekt de regering tevens een strategie op Europees niveau te bepleiten. Op Europees niveau blijft de Chinastrategie uit 2016 de basis van het EU-beleid richting China en deze is inmiddels aangevuld via de Gezamenlijke Mededeling 'EU-China: A Strategic Outlook' van de Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid van 12 maart jl. ter voorbereiding op de Europese Raad van maart en de EU-Chinatop in april. Nederland speelt een actieve rol op Europees niveau en heeft via (de voorbereidingen van) de Europese Raad en de EU-Chinatop mede vormgegeven aan de huidige Europese lijn.

Via de bijgevoegde beleidsnotitie voldoen wij tevens aan het verzoek gedaan tijdens het AO Wapenexport d.d. 6 juni 2018 om de ontwikkeling van de militaire capaciteit van China mee te nemen, aan de motie van de leden Becker en Amhaouch over bestrijden van oneerlijke handelspraktijken van China (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1882) en aan het schriftelijk informeren van de Kamer over de politieke ontwikkelingen in China, de handelsrelatie met China en de uitvoering van de beleidsnotitie 'Het Nederlandse China-beleid: investeren in Waarden en Zaken', zoals verzocht door de commissies voor Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking op 6 april 2018 (brief met kenmerk 2018Z06376/2018D23463).

China speelt een steeds grotere rol op het wereldtoneel. Het is uitgegroeid tot de tweede economie ter wereld¹ en een belangrijke technologische speler. China manifesteert zich op alle terreinen van de internationale orde op een zelfverzekerde en ambitieuze manier. De ontwikkelingen in China raken ook Nederland en vragen om een nieuwe balans in de relatie met China.

¹ Op landenniveau na de VS; de economie van de EU-28 als geheel is groter dan de Chinese economie.

Het kabinet is constructief-kritisch ten aanzien van China. Het wil op basis van gedeelde belangen met China samenwerken, met oog voor ideologische verschillen. Het kabinet staat pal voor (het beschermen van) de Nederlandse rechtsstaat, onze open samenleving en economie en onze veiligheid. Het is logisch dat China zijn plek in de wereld inneemt, maar het kabinet vindt dat dit op een eerlijke manier, op een gelijk speelveld en volgens internationaal afgesproken regels zou moeten gebeuren. Nederland wil samenwerken met China op thema's als klimaatverandering en energie, SDG's, epidemiebestrijding, circulaire economie en verduurzaming, ouderenzorg, landbouw/voedsel en logistiek/transport. Maar we moeten ook oog hebben voor bijvoorbeeld (economische) veiligheid, cyberspionage, beïnvloeding en onze normen en waarden. Kortom het kabinet wil kansen grijpen waar het kan, maar ook beschermen waar het moet.

[Afzender]

Onze Referentie
BZDOC-862951451-96

Nederland kan zijn doelstellingen niet alleen bereiken. We trekken bij voorkeur gezamenlijk op met de EU en hebben ook gelijkgezinde partners in Noord-Amerika, Azië en Oceanië hard nodig. Samenwerking is verder van belang binnen het Koninkrijk en tussen de verschillende spelers in Nederland. Het kabinet gaat investeren in kennis over China, in bewustwording, en in intensievere informatie-uitwisseling en samenwerking binnen de Rijksoverheid en tussen Rijksoverheid, decentrale overheden, de Landen binnen het Koninkrijk, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en de EU.

De beleidsnotitie 'Nederland-China: een nieuwe balans' kan niet los worden gezien van beleidsbrieven die uw Kamer eerder heeft ontvangen, zoals de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022 'Wereldwijd voor een veilig Nederland' (Kamerstuk 33 694, nr. 12), de beleidsnota (2018) 'Investeren in perspectief' (Kamerstuk 34 952, nr. 1), de kamerbrief 'Handelsagenda' (Kamerstuk 34 952, nr. 30), de kamerbrief 'Tegengaan statelijke dreigingen' (Kamerstuk 30 821, nr. 72) en de kamerbrief 'Kabinetspositie Europese Concurrentiekracht' die uw Kamer eerder deze week is toegegaan.

Voor de goede orde zij vermeld dat over het brede vraagstuk van de opbouw van een 5G-netwerk uw Kamer op een ander moment wordt geïnformeerd. Met betrekking tot het C2000 spraaknetwerk heeft uw Kamer op 16 april en 1 mei jl. twee brieven ontvangen (Kamerstukken 25 124, nrs. 94 en 96).

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BZDOC-156938141-54
Uw Referentie
2019Z12838/2019D26675
Bijlage(n)

Datum 9 juli 2019
Betreft Bezoek van Minister Blok aan China (19 t/m 22 juni 2019)

Geachte voorzitter,

Met deze brief geef ik graag gehoor aan het verzoek van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken van 21 juni jl. om een verslag van mijn recente bezoek aan China.

Programma en context

Van woensdag 19 t/m zaterdag 22 juni 2019 bezocht ik Peking, Xi'an en Chengdu. Op woensdag 19 juni vond de officiële ontmoeting met mijn Chinese counterpart Wang Yi plaats, in de vorm van een delegatieoverleg, persbriefing en diner. De dagen daarna sprak ik met mensenrechtenverdedigers, collega's van de ambassade, China-experts en het bedrijfsleven. Ook onderstreepte ik het belang van godsdienstvrijheid door een bezoek aan een moskee en een kerk. Ik bezocht de JiaoTong Universiteit en sprak met de partijsecretaris van de provincie Sichuan. Op zaterdag 22 juni vloog ik weer terug naar Nederland.

Bezoeken als deze zijn belangrijk voor het onderhoud van de diplomatieke betrekkingen. Een eigenstandig bezoek van de minister van Buitenlandse Zaken aan China ontbrak nog aan de lijst van bezoeken van het afgelopen jaar. Het bezoek bood de mogelijkheid om de op 15 mei gepubliceerde Chinanotitie verder toe te lichten en om zaken van wederzijds belang te bespreken, zoals bilaterale en internationale aangelegenheden, tevens met het oog op het aankomend bezoek van minister-president Rutte op 27 juni.

Ontmoeting met de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Wang Yi op 19 juni

De ontmoeting met de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Wang Yi bestond uit een delegatieoverleg, een persbriefing en een diner.

Gezien de vertrouwelijkheid die gangbaar is in het diplomatieke verkeer, is onderstaande nadrukkelijk geen gespreksverslag maar een globale, Nederlandse weergave van het besprokene.

Tijdens het delegatieoverleg bracht ik mijn condoleances over voor de slachtoffers van de aardbeving in Sichuan en heb ik met mijn Chinese collega de China notitie besproken.

Ik bracht punten naar voren over o.a. Hongkong en mensenrechten. In het bijzonder heb ik mijn zorgen geuit over de vrijheid van religie en levensovertuiging in China, met name in Xinjiang.

Onze Referentie
BZDOC-156938141-54

Ik heb uw Kamer toegezegd internationaal te zullen blijven aandringen op actie t.a.v. de internationale berechting van ISIS-strijders en dat heb ik in mijn gesprek met minister Wang Yi dan ook gedaan.

Ook heb ik, zoals uw Kamer heeft verzocht, het belang van het behoud van het INF-verdrag benadrukt en gevraagd naar de rol voor China bij nucleaire wapenbeheersing.

Ten tijde van het delegatieoverleg was t.a.v. MH17 het JIT bezig met een nieuwe aankondiging over de gerechtelijke procedure en mede in het licht daarvan heb ik het belang van de zoektocht naar de waarheid over MH17 benadrukt.

Tijdens de persconferentie plaatste ik de 'nieuwe balans' van de Chinanotitie in de context van een groeiende rol van China en een evolutie in het denken over hoe Nederland zich daartoe moet verhouden. Ik benadrukte het belang van investeren in kennis over China en de noodzaak de nationale veiligheid te beschermen. Minister Wang sprak zijn steun uit voor multilateralisme, openheid, innovatie, en wederzijdse uitwisseling en leren van elkaar. N.a.v. een persvraag over Hongkong en Xinjiang gaf ik aan dat Nederland veel waarde hecht aan mensenrechten en godsdienstvrijheid, dat beide onderwerpen besproken waren tijdens het delegatieoverleg, en dat Nederland samen met de rest van de internationale gemeenschap de situatie zal blijven volgen. Vervolgens lichtte Minister Wang Yi het Chinese standpunt toe. Hij stelde daarbij dat in Xinjiang preventieve maatregelen worden getroffen tegen terrorisme door mensen op te leiden in beroepsopleidingscentra en dat media zelf mogen komen kijken. Wat betreft Hongkong uitte hij onvrede over 'ongewenste Westerse inmenging'.

De persconferentie werd gevolgd door een diner. Het diner bood de kans om informeel door te spreken over een aantal landensituaties, waaronder Noord-Korea, Venezuela en Syrië. Ook de Sino-Amerikaanse betrekkingen kwamen aan bod. Tenslotte passeerden een aantal kandidaturen de revue.

Overige programmaonderdelen

Tijdens een werkontbijt wisselde ik met Chinakenners van gedachten over de relatie tussen China en de VS, de rol en opstelling van China op het wereldtoneel, en de kansen en uitdagingen daarbij voor de EU en Nederland.

Met economische experts uit het bedrijfsleven en de wetenschap sprak ik over de staat van de Chinese economie en onderliggende beïnvloedende factoren.

Op de Nederlandse ambassade sprak ik met de ambassadecollega's over hun werk en over China. Ook sprak ik met mensenrechtenverdedigers.

Naast het opbrengen van vrijheid van religie tijdens mijn gesprek met de Chinese minister van Buitenlandse Zaken Wang Yi, bezocht ik de katholieke Tianshuijing kerk en de Grote Moskee in Xi'an. Ik werd er rondgeleid en besprak het reilen en zeilen van de kerk en de moskee in de Chinese context met leiders van de betreffende geloofsgemeenschappen.

In Xi'an bezocht ik de JiaoTong Universiteit, die samenwerkt met een aantal Nederlandse universiteiten. De samenwerking met Universiteit Leiden is daarbij het meest structureel en werd door de president van de Xi'an JiaoTong Universiteit uitgebreid toegelicht. Aanwezig waren stafleden van verschillende faculteiten en uitwisselingsstudenten die in Nederland hebben gestudeerd of dat nog gaan doen.

Op korte speeches van de president van de universiteit en mijzelf volgde een gesprek met de stafleden en studenten over internationale wetenschappelijke samenwerking en uitwisseling.

In Chengdu sprak ik met Chinezen en Nederlanders uit het bedrijfsleven en de diplomatie over het Belt and Road Initiative (BRI) en wat dit initiatief voor betrokkenen en voor West-China betekent. Het 'Go West'-beleid van de Chinese regering, gevolgd door BRI en de ontwikkeling van infrastructuur hebben volgens betrokkenen een snelle groei van Chengdu en omgeving mogelijk gemaakt. Een gelijk speelveld (inclusief afbouw van subsidies) zou deze ontwikkeling wel eerlijker en duurzamer maken.

Onze Referentie

BZDOC-156938141-54

Tenslotte bracht ik een beleefdheidsbezoek aan de partijsecretaris van de provincie Sichuan, de heer Peng Qinghua. De provincie Sichuan telt ongeveer vijf keer zoveel inwoners als Nederland en er zijn 69 Nederlandse bedrijven gevestigd. Sinds april 2016 rijden er tussen hoofdstad Chengdu en Tilburg steeds meer treinen (nu 5x per week). Na condoleances van mijn kant m.b.t. de recente aardbeving in Sichuan blikte de heer Peng terug op zijn bezoek (20-21 mei) aan Nederland met een delegatie bestuurders en zakenlieden om de samenwerking tussen Nederland en Sichuan te versterken. Wij bespraken de relatie tussen Sichuan en Nederland, die onder andere vorm krijgt via economische banden en people-to-people contacten (studenten, toeristen, et cetera).

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Stef Blok